

Vergaderjaar 2013–2014

33 930 X

**Jaarverslag en slotwet Ministerie van Defensie
2013**

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2013 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Defensie (X);
- b. de begrotingsstaat inzake de baten-lastenagenschappen van dit Ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

B. BEGROTINGSTOELICHTING

B1. LEESWIJZER

Budgettair kader

Uit de hiervoor vermelde samenvattende departementale begrotingsstaat blijkt dat ten opzichte van de tweede supplettoire begroting 2013 de begroting van de uitgaven voor 2013 met € 8,1 miljoen wordt verlaagd en dat het begrotingsbedrag van de ontvangsten voor 2013 met een bedrag van € 16,1 miljoen wordt verlaagd. Met deze mutaties uit de slotwet 2013 leidt dit tot een uitgavenbudget van € 7.702,1 miljoen en een ontvangstenbudget van € 308,5 miljoen. Het bedrag voor de in 2013 aan te gane verplichtingen wordt verlaagd met € 410,4 miljoen tot een bedrag van € 7.549,8 miljoen.

Samenvatting belangrijkste begrotingswijzigingen

Eén van de voornaamste oorzaken die het totale uitgavenbudget beïnvloedt, is de doorwerking van de per saldo lagere ontvangsten van € 16,1 miljoen. Het betreft – € 20,5 miljoen bij de ondersteunende diensten (CDC – € 6,5 miljoen en DMO – € 14 miljoen) en een hogere ontvangst bij de taakuitvoering landstrijdkrachten (€ 6 miljoen).

De totale eindejaarsmarge Defensie bedraagt – € 31,2 miljoen.

Voor HGIS is de eindejaarsmarge vastgesteld op € 58,3 miljoen. Deze eindejaarsmarge is bepaald op basis van de beschikbare budgetten conform de Najaarsnota en de uiteindelijke realisatie over 2013.

De lagere verplichtingen worden vooral veroorzaakt door minder investeringen op het gebied van groot materieel.

Toelichtingen

De mutaties in de slotwet hebben in het algemeen een niet-beleidsmatig karakter en ontstaan door het verloop van de realisatie. Daarnaast is er sprake van twee departementale budgetoverhevelingen. Dit betreft de bijstelling van de bijdrage voor het platform «Rijksoverheid Online» aan het Ministerie van Algemene Zaken (€ 0,4 miljoen) en de bijdrage van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor de inzet van twee KMar liaisons op de locaties Peru (Lima) en Kenia (Nairobi) voor € 0,5 miljoen.

Verder zijn er drie beleidsmatige mutaties op het verplichtingenbudget. Het verplichtingenbudget van het CDC is verhoogd met € 106,5 miljoen als gevolg van de meerjarige bijstelling van het kostenplafond voor de Nederlandse bijdrage aan het *Strategic Airlift Capability* (SAC) C-17 programma. Het verplichtingenbudget van het CLSK is naar boven bijgesteld voor F16 opleidingen en trainingen in Tucson USA (\$ 149 miljoen voor de periode 2014 tot en met 2018) en door het onderhoudscontract van de Makila 1A2 motoren voor de Cougar helikopters (€ 34,6 miljoen voor de periode 2014 tot en met 2017). Deze mutaties zijn aan de Kamer gemeld in de brief van 28 februari 2014 (TK 2013–2014, 33750-X-43).

Mutaties

Bij de beleidsartikelen worden de mutaties naar oorzaak toegelicht waarbij het totaal van de mutaties sluit op de slotwet zoals die is opgenomen in de tabel voor de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten.

Baten-lastenagentschappen

In de eerste en tweede suppletoire begroting 2013 zijn bij de baten-lastenagentschappen geen mutaties opgenomen. Voor het verschil tussen de begroting en de eindrealisatie wordt verwezen naar het Jaarverslag 2013.

B 2. ALGEMENE TOELICHTING

In aansluiting op de tweede suppletoire begroting 2013 (samenhangende met de Najaarsnota), vastgesteld bij de Wet van 28 januari 2013, Stb. 38, strekt het onderhavige wetsvoorstel ertoe, op grond van artikel 10, derde lid, onder c, van de Comptabiliteitswet, per begrotingsartikel een positief dan wel negatief verschil tussen het beschikbare begrotingsbedrag en de realisatie op te heffen.

Overeenkomstig de voorschriften zijn de mutaties niet-beleidsmatig en hebben betrekking op boekhoudkundige dan wel uitvoeringstechnische aspecten.

Voor zover de aanpassingen van enige omvang zijn, is daarvan reeds eerder melding gemaakt in de Voorlopige Rekening Defensiebegroting 2013.

In aansluiting op de tweede suppletoire begroting 2013 ontstaat samenvattend het volgende beeld:

A. Uitgaven

Totaal van de verhoging – € 8,125 miljoen

B. Ontvangsten

Totaal van de verhoging – € 16,087 miljoen

Ad A. Uitgaven

Het onderstaande overzicht geeft weer, vanaf de autorisatiebegroting, wat de gevolgen zijn van de mutaties voor de verschillende deelbudgetten en welk bedrag uiteindelijk voor elk defensieonderdeel beschikbaar was (x € 1 miljoen):

Overzicht uitgavenmutaties Bedragen x € 1 miljoen

Artikel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeringen krijgsmacht	DMO	CDC Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominaal en onvoorzien	
Begroting 2013	213,2	714,1	1.135,8	663,9	317,6	1.173,4	862,5	939,4	95,5	1.592,9	5,3	63,4
Wijzigingen in samenhang met de Voorjaarsnota 2013	27,3	8,1	32,8	0,8	16,0	-147,1	1,9	73,5	6,3	34,5	0,0	-43,6
Stand Voorjaarsnota 2013	240,4	722,2	1.168,6	664,7	333,6	1.026,3	865,4	1.012,9	101,8	1.627,4	5,3	19,8
B. Beleidsmatige wijzigingen												
Stand Miljoenennota 2014	240,4	722,2	1.168,6	664,7	333,6	1.026,3	865,4	1.012,9	101,8	1.627,4	5,3	19,8
Wijzigingen in samenhang met de Najaarsnota 2013	-37,6	-11,0	-11,5	-11,4	-2,4	-22,4	-6,7	25,7	1,5	17,3	0,0	-19,8
Stand najaarsnota 2013	202,8	711,3	1.157,1	653,3	331,2	1.003,9	858,7	1.038,6	103,4	1.644,7	5,3	0,0
Nadere wijzigingen:	-25,6	0,3	-2,0	-2,0	-2,5	15,7	-4,7	1,4	-2,8	14,0	0,0	0,0
Stand slotwet 2013	177,2	711,6	1.155,1	651,3	328,7	1.019,6	854,0	1.040,0	100,6	1.658,7	5,3	0,0

opmerking: afrondingsverschillen zijn mogelijk

De belangrijkste posten die de deelbudgetten en/of het defensiebudget beïnvloeden ten opzichte van het financiële niveau van de tweede suppletoire begroting 2013, samenhangend met de Najaarsnota 2013, zijn:

Wijzigingen

1. Eindejaarsmarge

Ten opzichte van de tweede suppletoire begroting betreffen de minderuitgaven € 8,1 miljoen. Hierbij moet rekening worden gehouden met de uitsplitsing naar HGIS (minder uitgaven van – € 23,1 miljoen) en defensie (meeruitgaven van € 14,8 miljoen). De meeruitgaven worden verlaagd, omdat de lagere ontvangsten doorwerken op het uitgavenbudget met € 16,1 miljoen. Hiervan heeft € 16,3 miljoen betrekking op Defensie en € 0,2 miljoen op HGIS.

Eindejaarsmarge Defensie exclusief HGIS Bedrag x € 1.000

Omschrijving	Totaal uitgaven
Bijstelling (meer) uitgaven excl. HGIS	– € 14.889
Bijstelling (minder) ontvangsten excl. HGIS	– € 16.282
Totaal eindejaarsmarge Defensie	– € 31.171

Eindejaarsmarge HGIS Bedrag x € 1.000

Omschrijving	Totaal uitgaven
Saldo vrijgave tweede suppletoire begroting	+ € 35.000
Bijstelling (minder) uitgaven Crisisbeheersingsoperaties	+ € 22.858
Bijstelling (meer) ontvangsten	+ € 196
Bijstelling (minder) uitgaven Attachés	+ € 255
Totaal eindejaarsmarge HGIS	+ € 58.309

De bijstellingen hebben betrekking op alle defensieonderdelen en worden nader toegelicht onder B3. Artikelsgewijze toelichting.

2. Bijstelling (verrekenbare) ontvangsten

Conform de regels van de budgetdiscipline wordt het uitgavenbudget bij hogere en/of lagere ontvangsten evenredig bijgesteld. Voor 2013 geldt na de tweede suppletoire begroting een bijstelling van in totaal € 16,1 miljoen (inclusief de ontvangsten HGIS van + € 0,2 miljoen). Derhalve wordt het uitgavenbudget met dit bedrag verlaagd. De minder gerealiseerde ontvangsten komen voor bij het beleidsartikel DMO (– € 14 miljoen), het CDC (– € 6,5 miljoen) en het Centraal Apparaat (– € 4 miljoen). De overige bijstellingen hebben betrekking op alle defensieonderdelen en worden nader toegelicht onder B3. Artikelsgewijze toelichting.

3. Overhevelingen overige departementen

Deze post betreft de bijstelling van de bijdrage voor het platform «Rijksoverheid Online» aan het Ministerie van Algemene Zaken (€ 0,4 miljoen) en de bijdrage van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor de inzet van twee KMar liaisons op de locaties Peru (Lima) en Kenia (Nairobi) voor € 0,5 miljoen. Het kas- en verplichtingenbudget is met deze mutaties aangepast.

Ad B. Ontvangsten

Het onderstaande overzicht geeft weer, vanaf de autorisatiebegroting, wat de gevolgen zijn van de mutaties voor de verschillende deelbudgetten en

welk (eventueel afgerond) bedrag uiteindelijk voor elk defensieonderdeel beschikbaar was (x € 1 miljoen):

Overzicht ontvangstenmutaties

artikel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeringen krijgs- macht	DMO	CDC Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominaal en onvoorzien	totaal
Begroting 2013												
Wijzigingen in samenhang	13,7	20,2	20,5	15,3	4,7	205,5	42,7	44,3	6,9			373,8
1. Bijstelling verkoopbrenngsten						- 73,6						- 73,6
2. Bijstelling overige ontvangsten met de Voorjaarsnota 2013	- 7,0	- 0,1		- 0,1	- 0,1	4,7	35,3	16,6	- 0,2			49,2
Stand Voorjaarsnota 2013	6,7	20,0	20,5	15,2	4,6	136,7	77,9	60,9	6,8	0,0	0,0	349,3
Stand Miljoenennota 2014												
Wijzigingen in samenhang met de Nejaars- nota 2013	6,7	20,0	20,5	15,2	4,6	136,7	77,9	60,9	6,8	0,0	0,0	349,3
1. Bijstelling verkoopbrenngsten						- 17,0						- 17,0
2. Bijstelling overige ontvangsten	- 1,0	- 2,0		- 1,4	2,3	- 2,3	- 4,4	1,0				- 7,8
Nejaarsnota 2013	5,7	18,0	20,5	13,8	6,9	117,4	73,5	61,9	6,8	0,0	0,0	324,5
Wijzigingen in samenhang met de Slotwet 2013	- 0,9	0,8	6,2	1,4	0,3	0,7	- 13,9	- 6,6	- 4,1			- 16,1
Stand slotwet 2013	4,8	18,8	26,7	15,2	7,2	118,1	59,6	55,3	2,7	0,0	0,0	308,4

Opmerking: afrondingsverschillen zijn mogelijk

Wijzigingen ontvangsten

De per saldo lagere ontvangsten (inclusief HGIS) die, volgens de regels van de budgetdiscipline, eveneens het uitgavenbudget met € 16,1 miljoen verlagen, vinden vooral hun oorzaak bij de DMO, het CDC en het Centraal Apparaat. De overige kleinere (meer) ontvangsten komen voort uit personele en materiële ontvangsten bij de defensieonderdelen (en met bij de CLAS).

Voor alle wijzigingen wordt voor een meer uitgebreide toelichting op de mutaties van de ontvangsten verwezen naar het gestelde in de artikelsgewijze toelichting.

B 3. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Voor het verklaren van verschillen tussen de gerealiseerde bedragen en de standen in de tweede suppletoire begroting 2013 worden op het niveau van (beleids)artikel de verschillen toegelicht die groter zijn dan, of gelijk zijn aan 5 procent (van het begrotingsartikelbedrag) of € 5 miljoen.

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (Bedragen x € 1.000)	Stand 2e suppletoire begroting 2013	Stand Slotwet 2013	verschil met 2e suppletoire begroting
Verplichtingen	202.829	153.728	- 49.101
Programma-uitgaven	202.829	177.246	- 25.583
<i>Opdracht Inzet</i>			
<i>- waarvan crisisbeheersingsoperaties (HGIS)</i>	193.279	170.420	- 22.859
<i>- waarvan financiering nationale inzet krijgsmacht</i>	2.250	2.581	331
<i>- waarvan overige inzet</i>	7.300	4.245	- 3.055
Ontvangsten	5.707	4.807	- 900
Programma-ontvangsten			
<i>- waarvan crisisbeheersingsoperaties (HGIS)</i>	1.407	1.603	196
<i>- waarvan overige inzet</i>	4.300	3.204	- 1.096

Verplichtingen

De neerwaartse bijstelling van de verplichtingen van dit artikel ten opzichte van de tweede suppletoire begroting 2013 bedraagt € 49,1 miljoen en houdt vooral verband met het budget voorziening HGIS. Deze voorziening is voor nieuwe missies en voor verlenging van lopende missies. Als deze niet worden aangegaan wordt het budget hiervoor (en hiermee ook de verplichtingen) vrijgegeven. Daarnaast zijn er minder verplichtingen aangegaan bij de lopende missies en overige inzet.

Uitgaven

De realisatie van de totale uitgaven van het artikel Inzet wijkt € 25,6 miljoen af ten opzichte van de tweede suppletoire begroting.

Diverse operaties en contributies (HGIS)

De HGIS realisatie is uitgekomen op een bedrag van € 170,4 miljoen. Het verschil ten opzichte van de tweede suppletoire begroting bedraagt – € 22,9 miljoen. Dit verschil wordt veroorzaakt door minder uitgaven voor de missie in Kunduz en vrijgave van de voorziening HGIS.

Overige inzet

Onder de post «overige inzet» worden de uitzendtoelages (€ 0,8 miljoen) en de Vessel Protection Detachment (VPD's) verantwoord. Voor de inzet van VPD's is de realisatie – € 3,9 miljoen lager dan was voorzien met de tweede suppletoire begroting. Er zijn minder inzetten uitgevoerd dan waar rekening mee werd gehouden.

Ontvangsten

De HGIS-ontvangsten komen € 0,2 miljoen lager uit ten opzichte van de tweede suppletoire begroting 2013. De ontvangsten van de rederij voor de vergoeding van de inzet van VPD's ter bestrijding van de piraterij in Somalië valt met € 1,1 miljoen lager uit als gevolg van minder inzet van VPD's.

Beleidsartikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten

Artikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten (bedragen x € 1.000)	Stand 2e suppletoire begroting 2013	Stand Slotwet 2013	verschil met 2e suppletoire begroting
Verplichtingen	711.277	697.863	- 13.414
Totaal Uitgaven	711.277	711.618	341
Programma-uitgaven	153.567	155.982	2.415
Oprichting Commando ZSK	153.567	155.982	2.415
– waarvan inzet	5.360	5.610	250
– waarvan gereedstelling	53.528	53.392	- 136
– waarvan instandhouding	94.679	96.980	2.301
Apparaatsuitgaven	557.710	555.636	- 2.074
Staven	9.629	8.610	- 1.019
Operationele eenheden Commando ZSK	548.081	547.026	- 1.055
Apparaat per uitgavencategorie	557.710	555.636	- 2.074
personele uitgaven	492.161	491.414	- 747
materiële uitgaven	65.549	64.222	- 1.327
– waarvan huisvesting en infrastructuur	4.430	4.707	277
– waarvan ICT	2.429	2.139	- 290
– waarvan overige exploitatie	58.690	57.376	- 1.314
Apparaatsontvangsten	18.044	18.882	- 838

Verplichtingen

De bijstelling van de verplichtingen van dit artikel ten opzichte van de tweede suppletoire begroting 2013 bedraagt € 13,4 miljoen en wordt veroorzaakt door minder aangegane verplichtingen binnen het instandhoudingsbudget en overige exploitatie.

Uitgaven

De uitgaven zijn met € 0,3 miljoen boven het budget van de 2^e suppletoire begroting gerealiseerd. De instandhoudingskosten zijn € 2,4 miljoen hoger uitgevallen door onder andere de aanschaf van batterijen voor Zr. Ms. Zeeleeuw. De hogere uitgaven worden voor het merendeel gecompenseerd door de lagere apparaatsuitgaven van € 2,1 miljoen door het niet volledig tot realisatie komen van de loopbaanopleidingen en door vertraging in de verwerving als gevolg van reorganisatie.

Ontvangsten

De ontvangsten zijn met € 0,8 miljoen bijgesteld ten opzichte van de tweede suppletoire begroting 2013 door de meer ontvangsten voor de vergoedingen van de ingediende zorgdeclaraties.

Beleidsartikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten

Artikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)	Stand 2e suppletoire begroting 2013	Stand Slotwet 2013	verschil met 2e suppletoire begroting
Verplichtingen	1.157.060	1.175.948	18.888
Uitgaven	1.157.060	1.155.056	- 2.004
Programma-uitgaven	152.716	154.992	2.276
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LAS	152.716	154.992	2.276
– waarvan inzet			
– waarvan gereedstelling	94.297	87.150	- 7.147
– waarvan instandhouding	58.419	67.842	9.423
Apparaatsuitgaven	1.004.344	1.000.064	- 4.280
Staven	18.675	8.098	- 10.577
Operationele eenheden Commando LAS	985.669	991.966	6.297
Bijdragen aan SSO's			
Apparaat per uitgavencategorie	1.004.344	1.000.064	- 4.280
personele uitgaven	930.214	931.372	1.158
materiële uitgaven	74.130	68.692	- 5.438
Apparaatsontvangsten	20.523	26.772	6.249

Verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen is € 18,9 miljoen hoger dan voorzien was ten tijde de 2e suppletoire begroting. De CLAS is in 2013 voor het eerst een meerjarige verplichting aangegaan voor het uitbestede onderhoud voor het project «Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen» (€ 23 miljoen voor een periode van 10 jaar). Daarnaast is als gevolg van de oprichting van het Defensie Grondgebonden luchtverdedigingscommando bij het CLAS de contributie voor de «Nato Missile Firing Installation Patriots» vastgelegd (€ 1,2 miljoen). Het resterende verschil betreft (neerwaartse) bijstellingen van diverse kleine verplichtingen in de overige exploitatie.

Uitgaven

De gereedstelling is met € 7,1 miljoen lager uitgevallen doordat de oefeningen en activiteiten zijn gecombineerd. Hierdoor zijn de uitgaven voor operationele toelages en voeding lager uitgevallen.

De instandhoudingsbudgetten zijn met de tweede suppletore begroting met € 18,8 miljoen neerwaarts bijgesteld, omdat een verwachte onderrealisatie werd voorzien. Vanwege de invoering van SAP was het de verwachting dat tijdens de «freeze-periode» geen mutaties in de logistieke systemen ingevoerd konden worden. In het laatste kwartaal is het verwervingsproces toch nog goed op gang gekomen, waardoor uiteindelijk € 9,4 miljoen meer gerealiseerd is.

De lagere apparaatsuitgaven van € 4,3 miljoen wordt veroorzaakt door het saldo van de hogere personele uitgaven en lagere materiële uitgaven, waaronder het niet volledig realiseren van het opleidingsbudget.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten van € 6,3 miljoen ten opzichte van de tweede suppletore begroting 2013 betreffen vooral de ontvangsten van de Navo partners voor geleverd materieel (€ 3,5 miljoen meer dan gepland). Verder was er in 2013 een incidentele ontvangst van € 2,2 miljoen voor de afkoopverrekening Schinnen door de Amerikanen. De resterende € 0,6 miljoen is een resultante van diverse hoger of lager uitgevallen ontvangsten ten opzichte van de planning.

Beleidsartikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten

Artikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)	Stand 2e suppletore begroting 2013	Realisatie 2013	Verschil 2013
Verplichtingen	653.266	857.262	203.996
Uitgaven	653.266	651.319	- 1.947
Programma-uitgaven	154.689	149.516	- 5.173
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LSK	154.689	149.516	- 5.173
– waarvan inzet			
– waarvan gereedstelling	21.087	20.538	- 549
– waarvan instandhouding	133.602	128.978	- 4.624
Apparaatsuitgaven	498.577	501.803	3.226
Staven	21.377	16.756	- 4.621
Operationele eenheden Commando LSK	477.200	485.047	7.847
Apparaat per uitgavencategorie	498.577	501.803	3.226
personele uitgaven	398.998	401.910	2.912
materiële uitgaven	99.579	99.893	314
Apparaatsontvangsten	13.827	15.256	1.429

Verplichtingen

De verhoging van de verplichtingen van dit artikel ten opzichte van de tweede suppletore begroting 2013 bedraagt € 203,9 miljoen. De hogere realisatie van de verplichtingen is vooral het gevolg van de meerjarige verplichting (voor de periode 2014 tot en met 2018) voor F-16 opleidingen in Amerika (\$ 149 miljoen) en het onderhoudscontract van de Makila motoren voor de Cougar helikopters (€ 34,6 miljoen voor de periode 2014 tot en met 2017).

Uitgaven

De uitgaven ten opzichte van de tweede suppletoire begroting 2013 zijn € 1,9 miljoen lager dan verwacht. Dit wordt veroorzaakt doordat meer uitgaven (€ 4,6 miljoen) voor de Patriotmissie in Turkije ten laste van het HGIS budget zijn gebracht. Deze uitgaven waren initieel geboekt op het uitgavenbudget van het CLSK. De apparaatsuitgaven zijn met € 3,2 miljoen hoger uitgevallen door het latere omklapmoment van de reorganisatie, waardoor er sprake was van een hogere vulling.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten van € 1,4 miljoen ten opzichte van de tweede suppletoire begroting 2013 hebben vooral betrekking op personele ontvangsten en meer ontvangsten voor de vergoedingen van de ingediende zorgdeclaraties.

Beleidsartikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee (CKmar)

Artikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)	Stand 2e suppletoire begroting 2013	Realisatie 2013	Verschil 2013
Verplichtingen	331.185	329.085	- 2.100
Uitgaven	331.185	328.658	- 2.527
Programma-uitgaven	2.285	2.252	- 33
Opdracht Inzet KMar	2.285	2.252	- 33
– waarvan inzet			
– waarvan gereedstelling	2.285	2.252	- 33
– waarvan instandhouding			
Apparaatsuitgaven	328.900	326.406	- 2.494
Staven	11.622	22.883	11.261
Operationele eenheden KMar	317.278	303.523	- 13.755
Apparaat per uitgavencategorie	328.900	326.406	- 2.494
personele uitgaven	288.385	288.490	105
materiële uitgaven	40.515	37.916	- 2.599
Apparaatsontvangsten	6.890	7.154	264

Verplichtingen

De realisatie van verplichtingen is € 2,1 miljoen lager en houden verband met de lagere materiële uitgaven.

Uitgaven

De lagere realisatie binnen de uitgaven van de KMar van € 2,5 miljoen is nagenoeg in zijn geheel toe te schrijven aan de knelpunten in het verwervingsproces, als gevolg van de reorganisatie binnen de defensieonderdelen in het laatste kwartaal van 2013.

Ontvangsten

De hogere ontvangsten van € 0,3 miljoen ten opzichte van de 2e suppletoire begroting 2013 zijn vooral het gevolg van een verrekening aan derden inzake EUVIS.

Beleidsartikel 6 Investerings Krijgsmacht

Artikel 6 Investerings Krijgsmacht (bedragen x € 1.000)	Stand 2e supplettoire begroting 2013	Realisatie 2013	Verschil 2013
Verplichtingen	1.253.893	633.007	- 620.886
Uitgaven	1.003.935	1.019.656	15.721
Programma-uitgaven	1.003.935	1.019.656	15.721
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	713.195	739.145	25.950
Opdracht Voorzien in infrastructuur	136.984	142.451	5.467
Opdracht Voorzien in ICT	64.184	47.460	- 16.724
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	59.201	59.166	- 35
Bijdrage aan de NAVO	30.371	31.434	1.063
Programma-ontvangsten	117.358	118.077	719
- waarvan verkoopopbrengsten groot materieel	103.058	98.603	- 4.455
- waarvan verkoopopbrengsten infrastructuur	10.000	13.736	3.736
- waarvan overige ontvangsten	4.300	5.738	1.438

Verplichtingen

De realisatie van het verplichtingenbudget is € 620,8 miljoen lager dan begroot. Dit heeft meerdere oorzaken, die hieronder worden toegelicht.

Medio 2013 is besluitvorming voorbereid voor de nota In het belang van Nederland. Gedurende dit traject is terughoudend omgegaan met het aangaan van verplichtingen. Dit duurde tot medio september. Een andere grote oorzaak van de lagere realisatie van de verplichtingen is de ondervulling van de DMO organisatie en de daarmee samenhangende capaciteitsproblemen binnen de gehele keten van het voorzien-in-proces. Hierdoor was het niet mogelijk om al de geplande verwervingsactiviteiten uit te voeren. De reorganisatie van de defensieorganisatie heeft hier in 2013 een versterkend effect op gehad. In de raming van de verplichtingenstand voor 2013 is hiermee onvoldoende rekening gehouden.

Daarnaast zijn er gedurende 2013 diverse wijzigingen geweest bij een groot aantal projecten die van invloed zijn geweest op de realisatie van de verplichtingen. Zo heeft de beperkte verwervingscapaciteit bij NATO Helicopter Management Agency (NAHEMA) bij het project NH-90 een onderrealisatie van € 31,5 miljoen veroorzaakt. Bij de projecten HV-brillen en Short Range Tactical UAV leidt de vertraging in DMP fase B/C tot een onderrealisatie van respectievelijk € 42,7 miljoen en € 19,2 miljoen. Vertraging bij de totstandkoming van contracten bij het project F-16 zelfbescherming ASE leidt tot een onderrealisatie van € 71,1 miljoen. Het project Chinook, uitbreiding & versterking heeft € 10,0 miljoen aan projectreserve vrijgegeven, waardoor deze niet meer tot realisatie komt.

Ook de aanpassing van de fasering van diverse andere projecten heeft geleid tot een onderrealisatie van € 17,9 miljoen. Daarnaast zijn projecten in voorbereiding met een verplichtingenbudget in 2013 (€ 60,0 miljoen), die nog niet in uitvoering zijn genomen. Tenslotte zijn diverse geplande projecten met een lang aanbestedingstraject tegen verwachting niet in 2013 tot een juridische verplichting gekomen.

Uitgaven

De investeringen (€ 15 miljoen) zijn boven budget gerealiseerd. Dit komt aan doordat meer facturen dan verwacht (van reeds aangegane verplichtingen) ter betaling werden aangeboden en aan de andere kant door overprogrammering. Om tot een volledige realisatie van de investeringen tot komen wordt namelijk rekening gehouden dat door de lange (Europese) aanbestedingsprocedure een deel van de geplande werving niet tijdig gerealiseerd kan worden, maar ook dat leveranciers niet in alle gevallen tijdig aan hun leveranciersverplichtingen kunnen voldoen. Om die reden wordt er gewerkt met een volle programmering om uiteindelijk binnen de gestelde marge van het budget te realiseren. Het betreft de projecten: reservedelen voor de « *shorad* » (€ 8 miljoen), tankautospuiten (€ 2,6 miljoen); optische masten voor de instandhouding Walrusklasse (€ 2,5 miljoen) en reservedelen « *Patriots* » (€ 2,2 miljoen).

Ontvangsten

De totale ontvangsten zijn € 0,7 miljoen boven het budget gerealiseerd. De verkoopopbrengsten zijn licht achtergebleven, maar worden volledig gecompenseerd door de hogere ontvangsten van de Navo voor uitgevoerde investeringsprojecten.

Beleidsartikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

Artikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie (bedragen x € 1.000)	Stand 2e suppletoire begroting 2013	Realisatie 2013	Verschil 2013
Verplichtingen	858.662	846.181	- 12.481
Uitgaven	858.662	853.972	- 4.690
Programma-uitgaven	349.145	361.145	12.000
<i>Opdracht Logistieke ondersteuning</i>	349.145	361.145	12.000
<i>- waarvan gereedstelling</i>	240.750	246.323	5.573
<i>- waarvan instandhouding</i>	108.395	114.822	6.427
Apparaatsuitgaven	509.517	492.827	- 16.690
<i>Staven</i>	8.058	5.566	- 2.492
<i>Ondersteuning operationele eenheden</i>	501.459	487.261	- 14.198
Apparaat per uitgavencategorie	509.517	492.827	- 16.690
<i>personele uitgaven</i>	177.740	178.093	353
<i>materiële uitgaven</i>	331.777	314.734	- 17.043
<i>- waarvan ICT</i>	244.619	220.486	- 24.133
<i>- waarvan overige exploitatie</i>	87.158	94.248	7.090
Apparaatsontvangsten	73.533	59.554	- 13.979

Verplichtingen

De lagere realisatie van de verplichtingen bestaat enerzijds uit een juridische verplichting in december voor levering van scheepsdiesel en anderzijds uit lagere uitgaven voor ICT.

Uitgaven

De uitgaven zijn per saldo € 4,7 lager uitgevallen dan was voorzien ten tijde van de tweede suppletoire begroting. De uitgaven voor gereedstelling (met name munitie voor € 3,7 miljoen en operationele zaken voor

€ 2,1 miljoen) en instandhouding en onderhoud van de wapensystemen (€ 6,4 miljoen) zijn hoger uitgevallen, maar worden meer dan volledig gecompenseerd door de lagere apparaatsuitgaven.

De realisatie van de post ICT, onderdeel van de materiële uitgaven, is € 24,1 miljoen lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door het tijdelijke productieverlies vanwege de reorganisatie in 2013 en door de lagere afroep van IV-diensten door de operationele commando's. De stijging van de overige exploitatie (€ 7 miljoen) betreft de personeelsgebonden uitgaven.

Ontvangsten

De lagere ontvangsten (– € 14 miljoen) worden veroorzaakt door het achterblijven van de BTW ontvangsten en de lagere materiële ontvangsten.

Beleidsartikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando Diensten Centra

Artikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando Diensten Centra (bedragen x € 1.000)	Stand 2e supplettoire begroting 2013	Stand Slotwet 2013	verschil met 2e supplettoire begroting
Verplichtingen	1.038.671	1.111.277	72.606
Uitgaven	1.038.671	1.040.029	1.358
Programma-uitgaven	11.988	7.600	– 4.388
Opdracht Dienstverlenende eenheden	11.988	7.600	– 4.388
– waarvan gereedstelling	11.988	7.590	– 4.398
– waarvan instandhouding		10	10
Apparaatsuitgaven	1.026.683	1.032.429	5.746
Staf CDC	20.858	13.760	– 7.098
Ondersteuning operationele eenheden	944.321	956.930	12.609
Bijdragen aan SSO's	41.419	41.909	490
Attachés	20.085	19.830	– 255
Apparaat per uitgavencategorie	1.026.683	1.032.429	5.746
<i>personele uitgaven</i>	<i>425.983</i>	<i>424.809</i>	<i>– 1.174</i>
– waarvan eigen personeel	414.500	411.204	– 3.296
– waarvan attachés	11.483	13.605	2.122
<i>materiële uitgaven</i>	<i>600.700</i>	<i>607.620</i>	<i>6.920</i>
– waarvan huisvesting en infrastructuur	390.694	396.124	5.430
– waarvan overige exploitatie	201.404	205.271	3.867
– waarvan overige exploitatie attachés	8.602	6.225	– 2.377
Apparaatsontvangsten	61.912	55.319	– 6.593

Verplichtingen

Het verplichtingenbudget van het CDC is verhoogd met € 72,6 miljoen. Deze stijging wordt vooral veroorzaakt door de bijstelling voor de Nederlandse bijdrage aan het Strategic Airlift Capability (SAC) C-17 programma (€ 106,5 miljoen tot en met 2013): In het Memorandum of Understanding (MoU) zijn zowel een kostenplafond (Cost Ceiling) als een nagestreefd kostenniveau (Cost Target) opgenomen. Sinds 2013 wordt niet langer gebruik gemaakt van het nagestreefde kostenniveau, maar van het kostenplafond. Dit is verwerkt in de financiële administratie en in de begroting van de Nederlandse bijdrage aan het programma. Het resterende deel hangt samen met de hogere apparaatsuitgaven, waarvan de posten hieronder worden benoemd. Daarnaast zijn er neerwaarts bijgestelde verplichtingen (waaronder personele uitgaven).

Uitgaven

De uitgaven zijn per saldo € 1,4 miljoen hoger dan verwacht. Belangrijkste wijziging betreft een herschikking van gereedstelling naar exploitatie, omdat de dienstverleningsactiviteiten van geneeskundige logistiek waren voorzien op gereedstelling, terwijl de realisatie van de uitgaven in materiële exploitatie plaats heeft gevonden. De uitgaven voor formatie vallen lager uit als gevolg van de reorganisatie. Verder zijn er hogere uitgaven voor schoonmaakuitgaven en inrichting (van locaties).

Ontvangsten

De personele en overige ontvangsten zijn met € 6,6 miljoen lager uitgevallen dan was voorzien ten tijde van de tweede supplettoire begroting 2013.

Niet-beleidsartikel 9 Algemeen

Artikel 9 Algemeen	Stand 2e supplettoire begroting 2013	Realisatie 2013	Vershil 2013
Verplichtingen	103.379	84.443	- 18.936
Programma-uitgaven			
Subsidies en bijdragen	21.922	21.682	- 240
Bijdrage NAVO en internationale samenwerking	41.835	39.906	- 1.929
Overige uitgaven	39.622	38.978	- 644
Totaal programma-uitgaven	103.379	100.566	- 2.813
Totaal ontvangsten	0	0	0

Verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen is € 18,9 miljoen lager dan was begroot. Door de reorganisatie zijn minder verplichtingen aangegaan dan verwacht voor verschillende projecten bij de overige uitgaven.

Uitgaven

De realisatie van de uitgaven is € 2,8 lager uitgevallen dan was voorzien. Dit komt vooral door de lagere bijdrage aan het «*military budget*» van de Navo.

Niet-beleidsartikel 10 Centraal Apparaat

Artikel 10 Centraal apparaat	Stand 2e supplettoire begroting 2013	Realisatie 2013	Vershil 2013
Verplichtingen en uitgaven	1.644.684	1.655.999	11.315
Apparaatsuitgaven			
Bestuursstaf	94.039	89.315	- 4.724
Militaire inlichtingen- en Veiligheidsdienst	63.247	59.437	- 3.810
Pensioenen en uitkeringen	1.254.284	1.256.134	1.850
Wachtgeld, inactiviteitswedden en SBK-gelden	233.114	253.817	20.703
Ziektekostenvoorziening			0
Totaal apparaatsuitgaven	1.644.684	1.658.703	14.019

Artikel 10 Centraal apparaat	Stand 2e suppletoire begroting 2013	Realisatie 2013	Vershil 2013
Apparaat per uitgavencategorie	1.644.684	1.658.703	14.019
<i>personele uitgaven</i>	1.617.432	1.638.573	21.141
<i>– waarvan eigen personeel</i>	130.034	128.622	– 1.412
<i>– waarvan pensioenen, wachtgeld en uitkeringen</i>	1.487.398	1.509.951	22.553
<i>materiële uitgaven</i>	27.252	20.129	– 7.123
Totaal ontvangsten	6.783	2.669	– 4.114

Verplichtingen

De realisatie van de verplichtingen is € 11,3 miljoen hoger dan was voorzien. Dit is een saldo van hogere uitgaven voor enerzijds pensioenen en uitkeringen en SBK-gelden en anderzijds lagere materiele uitgaven.

Uitgaven

De uitgaven komen € 14 miljoen hoger uit ten opzichte van de tweede suppletoire begroting. Het merendeel hiervan (€ 21,5 miljoen) heeft betrekking op SBK-gelden, onder andere vanwege de hogere uitgaven voor ontslagbescherming. De realisatie van de overige exploitatie is € 7 miljoen lager dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt door de reorganisatie, waardoor verschillende activiteiten niet of later zijn gestart (onder andere opleiding, transport en uitbestedingen).

Ontvangsten

De realisatie van de personele ontvangsten bedraagt € 4,1 miljoen minder dan was geraamd bij de tweede suppletoire begroting.

Baten-lastenagentschappen

Defensie Telematica Organisatie, Dienst Vastgoed Defensie en Pareto

In de eerste en tweede suppletoire begroting 2013 zijn bij de baten-lastenagentschappen geen mutaties opgenomen. Voor het verschil tussen de begroting en de eindrealisatie wordt verwezen naar het Jaarverslag 2013.